

ฝุ่น PM 2.5

ฝุ่น PM 2.5

เรื่อง อรณี จริยาพจน์งาม

ภาพ ศรัณย์รักษ์ สันติอรุโณทัย

เรียบเรียง ศรัณย์รักษ์ สันติอรุโณทัย

มีนาคม 2563

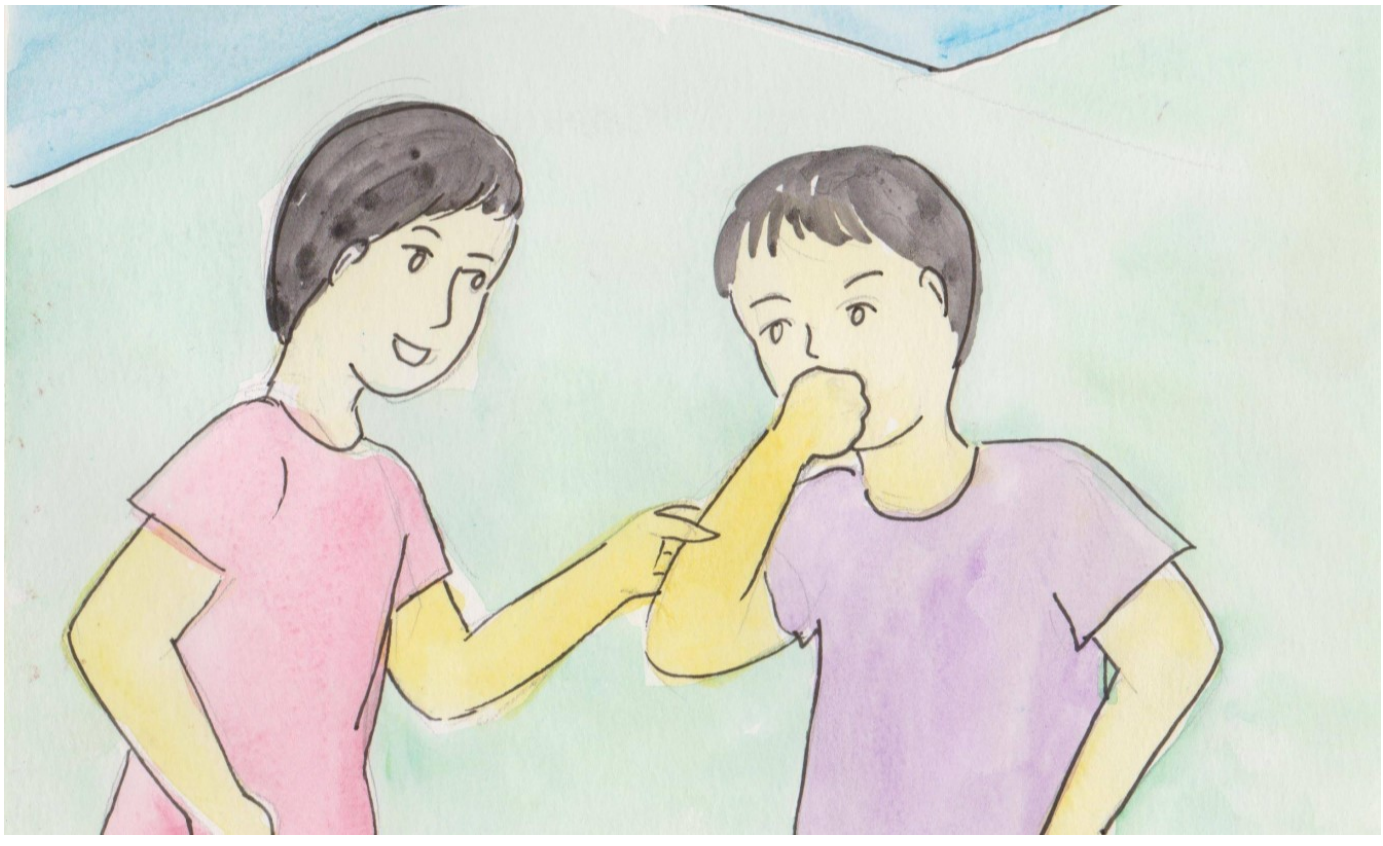
มูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ (Foundation for Applied Linguistics) ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5 และ 6

“โครงการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยโดยนำภาษาถิ่นร่วมจัดการเรียนรู้ (ทวิภาษา : กะเหรี่ยงสกอร์ – ไทย)”

Supporting Mother Tongue Based MLE Project in Ethnic Minority Communities in Thailand : Sgaw karen - Thai

ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิเกื้อฝันเด็ก Child’s Dream Foundation (CDF)

พานู๊พอ เดอ พาดี่ะนู๊ แอ่ะด๊อ จี่ะโล่แก๊ว เล๊อ เด๊อแม่ะญา โอ่ะมื่อเต่อนี เล๊อ ต่าโก่คา พานู๊พอ แก๊ว พาดี่ะนู๊ แล จี่ะโล่แก๊ว ดี๊ ซ๊อ ก๊อบลอ แพ๊เล๊อ อ๊ะจี่ะ อ่าคาเน่ พาดี่ะนู๊ อ่ะกู๊ ท่อ แว กู๊ น๊ะม๊ะ ด๊อ ลอรี่ตี่ะ แว เล๊อ ฮ่อโค่ แพ๊เล๊อ พานู๊พอ ที่แว แล จี่ะ ตอ โอ่ะ พาดี่ะนู๊ ด๊อ จ๊ะแว “พาดี่ะนู๊ เน๊อบ่ะเม่ตา ล่อฮ เน่อมาเป่ะดีอาฮ”

พาดี่ะนู๊ เต่อคลื๊อ แต๊ เชอแว อ่ะแว กู๊ แว ตี๊ๆ พานู๊พอ โชฆ๊ ลอ อ๊ะโค่ ด๊อ ที๊อท่อ แว ด๊อเก แกว๊ แว เล๊อ อ่าเด๊อ เน่ลออฮ แพ๊ เล๊อ อ่ะเก อ่ะคา อ่ะแว โต๊ก่อะ น่อนู๊รี เม่ เล๊อ อ่า แก๊ เซ่อก๊อ เล๊อ อ่ะมาโลต่า เซ่อก๊อ เล๊อญา อ่ะแว เต่อ โต๊ก่อะ ล่อะซ๊ะ พ๊ะยี่ะ เม่เล๊อ น่อนู๊รี แล มาโล่ต่า เล๊อ เว่กี่ะแม

2

โอ่ะ เดอ อ๊ะโม่ อ๊ะป่า พานู๊พอ อ่ะแว ที่เล๊อ น่อนู๊รี มาเบอ อ่าน๊ะเด ด๊อ แล จ๊ะแว อ๊ะต่า “นู๊รี เน่อ เก เป่อ แค ล่อ บ่ะ เม่อตา ล่อ เน่อ มาเบอ เน่อ น๊ะเด เน่อซ๊ะเต๊อพฆี นื๊อ” น่อนู๊รี แต๊ เชอ แว “ ออฮ เจ่อเกเป่อ ฮาชา คอ เจ่อมา เบอ เจ่อ น๊ะเด เม่เล๊อ ต่าเต่อจื๊อ อี ต่า เก๊อมู่ ร๊ะม๊ะ มา แว เล๊อ เก่อซา เต่อมือะบ่า” น่อนู๊รี แต๊ แว ดี “เด่อะ นากล๊ะ เน่อ เต๊อ มา เบอ เน่อ น๊ะเด นื๊อ ต่าเก๊อมู่กล๊ะอี ลอบ่ะโย่ะร๊ะลอฮ ” พานู๊ พอ เดอ พาดี่ะนู๊ ฆีฆือ อ๊ะโค่ น่อนู๊รีแกว๊ ปฆาคีฆา แล เล๊อ อ่าพี อ่ะเด๊อ เมอ ปฆาคีฆา ชี่นอ โอ่ะบฆื๊ เต๊อโจ่ วี ด๊อ แต๊ เดอ แว “ต่าเก๊อมู่กล๊าอี แก๊ต่าเก๊อมู่ชื๊ ชื๊เน่ 2.5 ไมครอน

ปฺมาเป่อก๊อเล๊อ PM 2.5 อ่าชี๋เน่ ชี๋มู๊น่อ ชี๋เน่ เส้นผ่าศูนย์กลางเล๊อโค่ซู ถึง 25 เท่า แพ๊ เล๊อ เป๊อเก่อซา เน่ อ่าแว แล นื่อะ เล๊อ เป๊อโซ่อ่า ปู เดอ ซวี่อ่ะโกล แก๊ ต่า เล๊อ ลอปี่ลี๊ะ แก๊ ท่อแว ด่ะ ต่าชา ดี๋ซ๊อ ภูมิแพ้ ซ๊ะชี่ะ ต่าชาเล๊อ เป๊อโซ่ ต่าชาเล๊อซ๊ะ ด๊อ แก๊ท่อ ต่าชา เล๊อ เม่เฮ เน่ลอฮ ” อ่าแวคีฺมา มาอ่าแม่ะคลีพ๊ะโด่ะแต๋ ท่อแว เต่อบลอ ฅอ “โฮฮ ลอปี่ลี” พาดี่ะนู๋ แต๋ แว ด๊อ อีเล๊อ เจ่อกู๋ อี อ่ะแฮเป่อเล๊อ ต่าเก๊อมู่ PM 2.5 เม่อาฮ น่อนู๋รี แต๋เป๊อจื่อแว “เม่บื๊อลื๊อก่า เน่อซ๊ะเต่อป๊อพฺมีเจ่ เก่อ เมอ แว เล๊อ เน่อ ซ๊ะเต่อพฺมี อาท่อแว” พานู๋พอ จ๊ะแว “เล๊อญาๆ เต๊อน่าฮู ต่าดีอีบาฮ

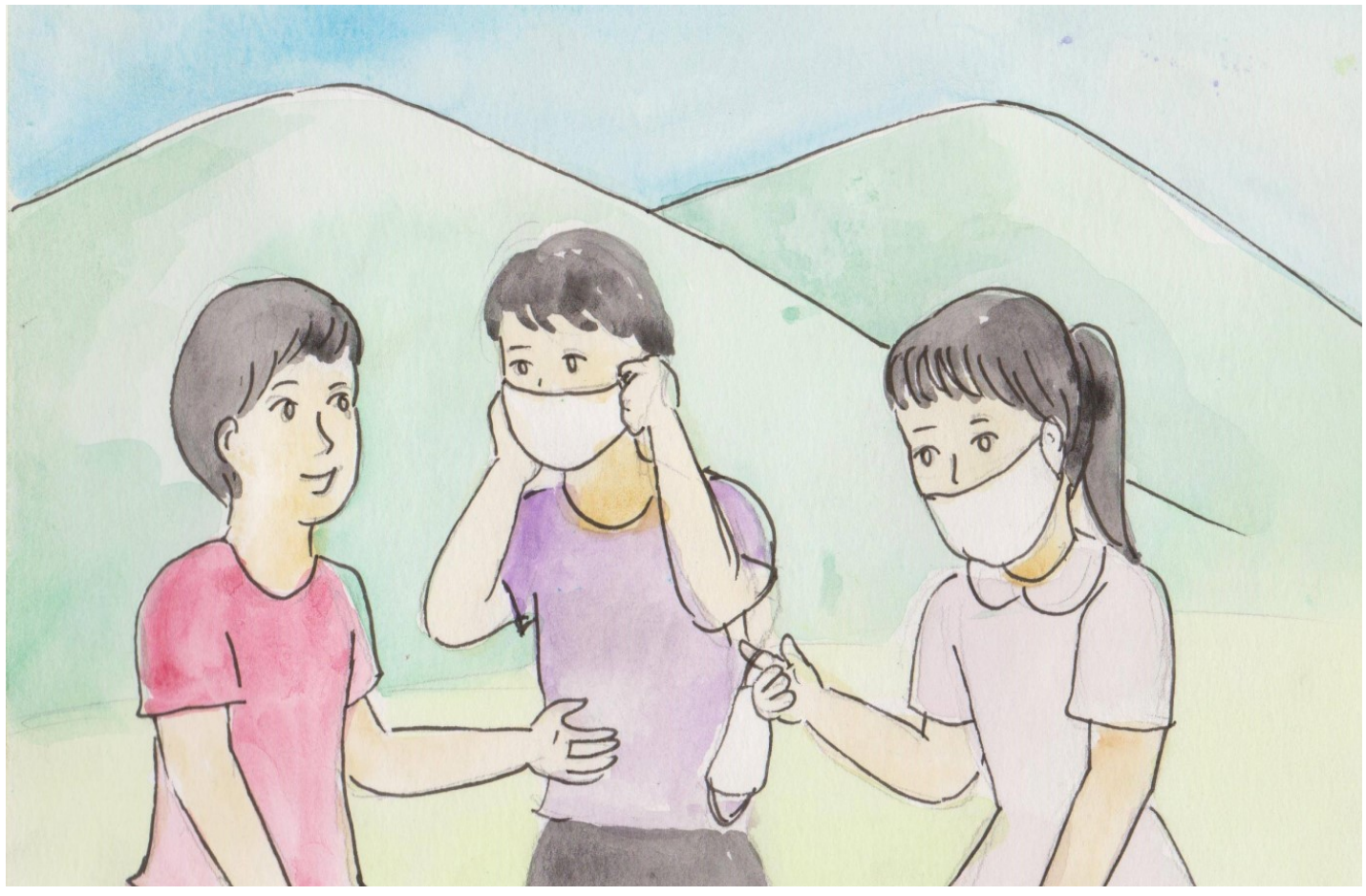
อ๊ะ เป่อท่อ ซอ นื๊อ” น่อนู๊รี แต๊ แว “ต่าน่อก่อ อ๊ะโอ่ะพ๊ายี่ะลี๊ ต่าม๊อจ่ะ ปฆา เป่อ เต๊อ เบอเร่อะ บ่า เดอ เต๊อซี่ญา ร๊ะบ่ะ ย่อแคอี ต่าซูอ่อะ ต่าแซว่ ต่าแจ๊ะ กว่า แว ต่าเก๊อมู่ PM2.5 โอ่ะ ลี๊ เป๊อซี่ญา ลี๊ ด๊อ เป๊อบ่ะ เป๊อล่อ เป่อซ๊ะ” อ่าแว คีฆา พลั๊ะลอ อ๊ะโค่ ด๊อ แต๊ แว เต่อบลอศอ “ออฮ น่าเป่อลี” พาดี่ะนู๊ กว่า ศอ พานู๊พอ ด๊อ จ๊ะแว “เน่อ โชโม่ อ่า แฮ เป่อ เล๊อ เม่อ จา ล่อะ” พานู๊พอ แต๊ เชอ แว “เจ๊อ เก่อ เร๊อ เต๊อบ่ะ เจ่ แลฮ อ่า แฮ เป่อ เล๊อ ปฆาชู๊ แก ต่าก๊า” พาดี่ะนู๊ มา อ๊ะแม่ะ ซ่า เต๊อน่า เป่อ บ่า ด๊อ แต๊ เก่อญูอญูอ “เป๊อบ่ะเกแต๊ เป๊อโม่ เป๊อป่า เต่อเมอ อ่าชู๊ ต่า เลอบ่า”

น่อนู๊รี อ๊ะป่า แล ศอ ด๊อ แต๊ แว “ปฆาชู๊แก ต่าเน่ แก๊ ต่าเต่อมี เล๊อ ต่าเก๊อมู่ ท่อ ต่าม๊อจ่ะ แฮ เป่อ เล๊อ ก่าเศอเจ่ ปฆาเก่อญอ โอ่ะ ร๊ะม๊ะ โชโม่แว ปฆาชู๊ต่า เล๊อ ต่าลอโฮ เต่อมี ลอฮ” โพซ่าโฮ เซ๊อฆา มาอ่าแม่ะซ่า เต๊อน่า เป่อ แว บ่า อ๊ะป่า แต๊ ด๊อ แว “อ่าแฮเป่อแว เต่อบลื๊อมี ลอฮ ดี๊ซ๊อ ม่อเต่อก๊ะ คื่อท่อ ปฆา มาต่า อุตสาหกรรม มาท่อ แม่ะอู เต๊อ เม่ ชู่ ต่า เต่อมี บาฮ” น่อนู๊รี แต๊ เชอ แว “เป๊อ เก่อเมอ เล๊อ ต่าเก๊อมู่ เต๊อโอ่ะ เลอ บ่า เซ ดี แลฮ ต่าเก่อะซ๊ะ เล๊อ เจ่อ มา เบอ เจ่อน๊ะเด” อ๊ะป่า แต๊ เชอ แว “ปฆาก๊อฆา บ่ะ โต๊ ล่อะ ซ๊ะ ชู จฆา ลอ เก เครื่องยนต์ ชูอ่อะ เซ่อก๊อ เก ม่อเต่อก่า เม่ เล๊อ ปฆาโด่ะ ปฆาปฆ่าเต่อคอ

เก๊อ กว่า แว เล๊อ โรงงาน เต๊ ท่อต่า ปฆา มาท่อ แม่ะอู เน่ ลอฮ” พานู๊พอ จ๊ะ ด๊อ แว “ด๊อ เล๊อ ปฆาชู๊ ต่า มอฮ เป๊อโม่ เป๊อป่า เก่อ โต๊ เจอ ต่า เซ ดี แลฮ’ น่อนู๊รี แต๊ แว “ปฆาชู๊ ค๊ือ เดอ ปฆา ซู่ต่า พล๊ะต่า เป๊อ บ่ะ มา เก เล๊อ อ๊ะ บ่ะ อ่ะโกล เต๊อบ่ะ ชู๊ แก ต่า เต่อ บลอศอ บ่า ต่า เก๊อม่ เก่อ เต๊อ โอ่ะ บ่า แพ๊ ต่า ล่อ เต่อกล๊ะ เน่ ด๊อ เต๊อ บ่ะ ชู๊ ค๊อ ซู่ต่า เล๊อ เน่ บ่ะ ต่าบลื๊อ เล๊อ เน๊อ ฆ่อ เต่อ ฆา มาฮ๊ะศอ เซ่ปฆ่า ด๊อ ปฆา เป๊อ บ่ะซู่เซ่ ร๊ะๆ ด๊อ เซ่ เก๊อ กว่าแชว เก ปฆา”

พา๊นู๊พอ เดอ พาดี่ะนู๊ ซ๊ะคือ เล๊อ เน่ ต่ามาโล เล๊อ อ่ะเฆ..ด๊อ จี่บลื๊อต่า เก เล๊อ เด๊อ แพ๊ เล๊อ อ๊า เก่อ เก เน่ น่อนู๊รี ยู่ะศอ ต่ามาเบอ น๊ะเด N95 เอ่ะ ปฆาคีฆา ด๊อ แต๊ แว “ต่าจื๊อญาอี่ ต่าเก๊อมู่ร๊ะ เต๊อ บ่ะ จี่ะโล่แก๊ เล๊อ ต่า ปล๊อปู เลอ บ่ะ มาเบอ เป๊อ ล่อเน๊อ น๊ะเด ต่าเก๊อมู่ PM 2.5 เน่อ เม๊อ เต่ท่อ ต่าปล๊อ ปู มา เบอ ออ เม่ เล๊อ ต่ามาเบอ น๊ะเด เล๊อ ก่าเศอเน่ อ่า เป๊อ ล่อ น๊ะเด เต๊อ เน่ บ่า ด๊อ อ่อะ วิตามินซี เดอ กว่าแชว เน่อ เก๊อจ่า เจ่

อ่าแว คีฆา จี๊บลื๊อ ออ ด๊อ นีท่อเก่อมฆี ด๊อ พล่อท่อ ต่า พล่อ น๊ะเด ด๊อเกเล๊อ เด๊อ ลอฮ

เรื่อง ฝุ่น PM 2.5

พานุพอและพาดินุ ชอบวิ่งเล่นด้วยกันที่ลานหมู่บ้านเป็นประจำ มีอยู่วันหนึ่งในช่วงฤดูร้อน พานุพอก็ชวนพาดินุ ไปวิ่งเล่นด้วยกันเหมือนเดิม ในขณะที่วิ่งเล่นอยู่นั้น พาดินุเกิดอาการไอแห้งไอหนัก เขาจึงล้มลงกับพื้น

เมื่อพานุพอเห็นจึงรีบวิ่งเข้าไปหาพาดินุพร้อมกับถามว่า “พาดินุ เธอเป็นอะไรอ่า ไหวไหม” พาดินุไม่ทันตอบคำถาม แต่ยังคงไอเรื่อยๆ พานุพอจึงก้มลงดึงตัวพาดินุขึ้น และประคองกลับบ้านไปด้วยกัน

ระหว่างทางกลับบ้าน พวกเขาได้เจอ หน่อนุรีซึ่งเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกันที่ไม่ได้เจอนานแล้ว เพราะหน่อนุรีย้ายไปอยู่กับพ่อแม่ที่เชียงใหม่ พานุพอแปลกใจที่เห็นหน่อนุรีใช้ผ้าปิดจมูก จึงทักทายและถามว่า “นุรี เธอกลับมาเมื่อไหร่หรอ แล้วทำไมถึงใช้ผ้าปิดปาก ไม่สบายหรอ”

หน่อนุรีตอบว่า “ อ๋อ กลับมาเมื่อวานแล้วจ้า ที่ปิดปาก เพราะช่วงนี้มีฝุ่นเยอะมากเลย ทำให้หายใจไม่ค่อยสะดวกจ้า” แล้วหน่อนุรีพูดต่อว่า “แล้วพวกเธอไม่ปิดปากหรอ ฝุ่นนี้อันตรายมากนะ”

พานุพอและพาดินุส่ายหัว หน่อนุรีจึงชวนสองคนเข้าไปที่บ้านยายแล้วให้ทั้งสองคนนั่งพักก่อนสักพักหนึ่ง จากนั้นจึงเริ่มอธิบายให้ฟังว่า “ฝุ่นนี้ เป็นฝุ่นละอองขนาดเล็กมาก ไม่เกิน 2.5 ไมครอน เราจึงเรียกมันว่า PM 2.5 ที่ว่าเล็กเนี๊ยะ คือมันเล็กมาก เล็กกว่าเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นผมเราถึง 25 เท่านะ เมื่อเราหายใจมันจะเข้าไปในปอดและกระแสเลือดโดยตรง เป็นอันตรายมาก ทำให้เกิดโรคต่างๆเช่น ภูมิแพ้ หอบหือ โรคปอด โรคหัวใจ และเป็นสาเหตุทำให้เกิดเป็นโรคมะเร็งได้นะ ”

ทั้งสองคนทำตาโต พร้อมอุทานพร้อมกันว่า “โห น่ากลัวจัง” พาดินุ จึงพูดต่อว่า นี่แสดงว่าที่ฉันไอเยอะ อาจจะมาจาก ฝุ่น PM 2.5 ใช่ไหม หน่อนุรีไม่รอช้าพูดต่อว่า “น่าจะใช่นะ ยิ่งถ้าไม่สบายอยู่แล้ว ก็จะส่งผลต่อร่างกายเรามาก ทำให้เป็นหนักขึ้นด้วยนะ”

พานุพอ ถามต่อว่า “เมื่อก่อนไม่เคยได้ยินเลย มันเพิ่งมีหรอ” หนอนุรีตอบว่า “จริงๆมันมีนานแล้ว แต่เรายังไม่ค่อยตื่นตัวและรู้จักมันเท่าไหร่ สมัยนี้มันมีเครื่องมือวัดค่าฝุ่น PM 2.5 แล้ว เราจึงรู้และช่วยให้เราระวังตัวมากขึ้น”

ทั้งสองคนพยักหน้าพร้อมกันแล้วพูดว่า “อ๋อ เข้าใจแล้ว” พาดินุ หันไปมอง พานุพอแล้วถามว่า “เธอคิดว่ามันเกิดจากอะไรอ่ะ” พานุพอ ตอบว่า “ไม่แน่ใจเหมือนกัน คงมาจากการเผาป่ามั้ง” พาดินุทำหน้าเข้าใจและรำพึงว่า “เราคงต้องไปบอกพ่อกับแม่แล้วว่าห้ามเผาไร่”

พ่อของหน่อนุรี เดินเข้ามาแล้วพูดเสริมว่า “การเผาอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดฝุ่นนี้นะ แต่มีสาเหตุอื่นๆด้วย เพราะมีคนจำนวนมากเข้าใจผิดว่ามีสาเหตุจากการเผาในที่โล่งอย่างเดียว” เด็กทั้งสามคนทำหน้างง พ่อจึงเล่าต่อว่า “มีหลายสาเหตุที่ทำให้เกิดฝุ่นนี้นะ ไม่ว่าจะเป็น การเผาไหม้ของเครื่องยนต์ที่เราใช้ การทำอุตสาหกรรม การผลิตไฟฟ้า ไม่ใช่เผาในที่โล่งอย่างเดียว”

หน่อนุรีถามต่อว่า “แล้วเราจะช่วยกันไม่ให้มีฝุ่นนี้ได้ยังไงค่ะ หนูขี้เกียจใส่ผ้าปิดปากแล้วค่ะ” พ่อเขาจึงตอบว่า “เราทุกคนต้องช่วยกันโดย ลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว ใช้รถร่วมกันจะได้ประหยัดด้วย ส่วนผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมืองเขาก็จะช่วยกันดูแลเรื่องการผลิตสินค้าจากโรงงาน การผลิตไฟฟ้าต่างๆจ้า”

พานุพอถามต่อว่า “แล้วเรื่องการเผานี่ พ่อแม่ของพวกผมจะช่วยกันได้อย่างไรครับ’ พ่อหน่อนุรีตอบว่า “การเผาทำไร่หมุนเวียนและเกษตรกรรมของพวกเรา เราคงต้องจัดระเบียบการเผา ไม่เผาพร้อมกันหลายแห่ง จะได้ไม่เกิดฝุ่นมากเกินในวันนั้นๆ และไม่แอบเผาป่าเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวอื่นๆที่เป็นการทำลายป่าไม้จ้า และนอกจากนี้เราทุกคนต้องช่วยกันปลูกต้นไม้เยอะๆ เพื่อให้ต้นไม้ช่วยดูแลเราจ้า”

พานุพอและพาดินุ ดีใจที่ได้รับความรู้ใหม่..จึงกล่าวขอบคุณและขอลากลับบ้านก่อนที่จะเดินออกจากบ้าน หน่อนุรีก็ยื่นหน้ากาก N95 ให้ทั้งสองคน พร้อมกับพูดว่า “ช่วงนี้ฝุ่นเยอะพวกเธอไม่ควรวิ่งเล่นกลางแจ้งนะ และใส่หน้ากากนี้ ป้องกันฝุ่น PM 2.5 นี้ได้ เวลาออกมานอกบ้าน เพราะถ้าเป็นหน้ากากแบบอื่นมันจะกันฝุ่นนี้ไม่ได้ และควรกินวิตามินซีและดูแลร่างกายให้แข็งแรงนะ”

ทั้งสองกล่าวขอบคุณด้วยรอยยิ้ม พร้อมใส่หน้ากากและเดินกลับของตนเองไป

MTB MLE

Instructional and Learning Materials Repository